

Een terugblik en aanstaande koninklijk staatsbezoek aan Indonesië

Gunar Yadi

Eind augustus 1995 was ik in Padang toen het konvooi van Hare Majesteit Koningin Beatrix en entourage de hoofdweg van Padang naar het noorden passeerden. Langs de weg in Air Tawar en Tabing zag ik scholieren met hun leerkrachten vol enthousiasme en vreugde naar de vorstin en haar gezelschap zwaaien, velen met de rood-witte en sommigen met de rood-wit-blauwe vlaggen in de hand. Dat de koningin der Nederlanden en haar stoet een hartelijke ontvangst in het land van de Minangkabauers kregen, was een onvergetelijk blik.

Het gebeurde korter dan drie jaar voordat president Suharto zijn aftreden bekend maakte, een 'radicale' gebeurtenis in de moderne Gordel van smaragd die we de Reformasi noemen. Na de Reformasi werden de 'bevroren' ontwikkelingssamenwerking programma's hervat. Onder de Nederlandse organisaties die direct actief waren, was er de Nuffic. Zelf was ik een deelnemer van een Nuffics studiebeurs programma dat door het Netherlands Education Centre te Jakarta werd georganiseerd en gesteund door de Nederlandse ambassade. Achteraf gezien speculeer ik dat het staatsbezoek van Hare Majesteit de Koningin een rol speelde in het hervatten van de ontwikkelingssamenwerking programma's die door Jakarta begin jaren 90 werd stopgezet.

Van vooraanstaande Indonesische dagbladen die ik die dagen las begreep ik dat het bezoek in het algemeen goed verliep. Voor het eerst zag ik het beeld van de toenmalige kroonsprins Willem-Alexander. Maar in Jakarta verliep het bezoek feitelijk niet soepel door het verschil in het vaststellen en erkenning van de datum van de Indonesische onafhankelijkheidsdag. Het bleef voor beiden een moeilijke en gevoelige kwestie, desondanks vinden de Indonesiërs van nu anders dan een kwarteeuw geleden bij een gebreke van de formele erkenning van 17 augustus door Nederland, het geen obstakel om de relatie tussen beide landen alsmaar naar een hogere niveau te brengen. Voor sommigen blijkt er tussen 17 augustus 1945 en 27 december 1949 niets gebeurd te zijn. Maar voor anderen in Indonesië en Nederland zijn de bewapende strijden, buitensporig geweld, gesneuvelden en slachtoffers vaste feiten. Beide kanten hadden meer tijd nodig om tot een overeenkomst te komen.

Verbondenheidsgevoel met het koninklijk huis

Het is geen toeval dat Minangkabauers het koninklijk bezoek een gastvrij welkom heetten. Het blijkt dat de Minangkabauers een duidelijke verschil maakten tussen de strijd tegen het kolonialisme en hun verbondenheidsgevoel met de Oranjes. In het land van de Minangkabauers zelf was er tot begin 1949 het verzet tegen de koloniale tirannie. Die begon vanaf de Padri-oorlogen, de belasting-oorlog in Padangse Bovenlanden, de strijden tegen de Nederlanders nadat de geallieerden Padang verlieten tot de eerste en tweede politieke acties.

Zoals [Dr L.G.M. Jaquet](#), een oud controleur b.b. van Moekomoeko vlak voor de komst van de Japanners, beschreef hoe het volk onder zijn gezag Koninginnedag vierden. De Moekomoekonese Minangkabauers bouwden decoraties voor de viering en het feest, hielpen mee met de voorbereidingen en zongen het Wilhelmus. Hun leiders hielden toespraken om de vorstin te prijzen. Zonder het charisma en de uitstraling van het Huis van Oranje-Nassau zou dit onmogelijk zijn omdat niet alleen Moekomoeko een zuidwestkust vorstendom was van de Minangkabau maar ook geregeerd werd door de oorspronkelijk Minangkabause vorsten. Hoewel er gewapend verzet was door de Sumatranen en hun leiders tegen het gezag van Batavia, blijft er toch een soort verbondenheid bestaan die de bewoners van dit eiland voelden met het koninklijk huis. Een verklaring voor deze tendens is dat, zoals overwegend onder de Indonesiërs, de Minangkabauers hun gasten respecteren and verheerlijken. Een andere verklaring is dat het misschien een spontaan gebaar van de mensen van toen in Padang was tegen het strenge bewind van president Suharto die tijdens diens bezoek aan Sumatra meestal omringd werd door zijn lijfwachten die de massa's met argusogen bekeken en er stonden aanzienlijk veel militairen en politie agenten tussen de menigten om de president een veilig gevoel te geven.

Achteraf gezien speculeer ik dat het staatsbezoek van Hare Majesteit de Koningin een rol speelde in het hervatten van de ontwikkelingssamenwerking programma's die door Jakarta begin jaren 90 werd stopgezet.

Op naar een betere toekomst

De aanstaande officiële reis van koning Willem-Alexander der Nederlanden en koningin Máxima in maart 2020 naar Indonesië wordt het derde staatsbezoek van het koninklijke huis aan het land na het soevereiniteitsoverdrag. Min of meer is het koninklijk bezoek elk kwarteeuw. Koningin Juliana en prins Bernhard in 1970. Daarna koningin Beatrix, prins Claus en prins van Oranje in 1995. De twee eerdere staatsbezoeken waren op uitnodiging van president Suharto, en ditmaal gebeurt het op verzoek van president Joko Widodo.

De huidige betrekkingen tussen beide landen zijn goed. Beide zijn verstandiger geworden om elkaar niet te ergeren. De ondertekening van de Joint Declaration on Comprehensive Partnership door president Susilo Bambang Yudhoyono en door de minister-president van Nederland, Mark Rutte, in november 2013 leidt tot een gelijkwaardig en een toekomstgericht samenwerkingsverband. Volgens ambassadeur I Gusti Wesaka Puja is de huidige relatie tussen Indonesië en Nederland een van de beste sinds tijden.

Dat de koning en koningin vergezeld zouden worden door 5 ministers en een handelsdelegatie van rond 130 bedrijven en organisaties beklemtoont het gewicht en waarde van het bezoek. Neem bijvoorbeeld het staatsbezoek aan India in oktober 2019. Hier nam Zijne Majesteit 3 ministers en een staatssecretaris met zich mee. Hoewel de economie van India bijna 3 keer groter is dan die van Indonesië, blijkt desalniettemin dat Zijne Majesteit bij zijn bezoek aan Indonesië een 'zwaardere' delegatie meeneemt. Het is niet te optimistisch te zeggen dat Indonesië en Nederland onscheidbaar zullen zijn om als gelijkwaardige partners in de standvastige onderling verbonden wereld een betere toekomst op te bouwen.

Op grond van het bericht van Het Koninklijk Huis vertegenwoordigt de delegatie de Nederlandse belangen op het gebied van landbouw, gezondheid, maritieme industrie en kustbescherming, circulaire economie en watertechnologie. Vervolgens zullen natuurbehoud, wetenschap, cultuur ook onder de aandacht gebracht. Samen met de Indonesische partners zullen ze nieuwe kansen wederzijds bespreken en de bestaande samenwerking versterken.

Een vergeten gesprekstema: collaboratie in het onderwijs

Van de thema's die tijdens het staatsbezoek over het hoofd worden gezien, zijn die in het gebied van onderwijs. Zelf reist minister Ingrid van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap niet mee. Wél valt wetenschap onder de thema's. Maar het is vooral gericht op het niveau van hoger onderwijs en onderzoek in het algemeen. Er zijn twee belangrijke onderwerpen op dit terrein.

De aandacht gaat ten eerste uit naar de PISA van de OESO. Vanaf het begin in 2000 heeft Nederland een relatief hoge positie bereikt op het scorebord van de PISA-testresultaten. Voor Indonesië is een samenwerking op dit domein noodzakelijk. Verschillende vormen van samenwerking moeten samen worden besproken: van best practices en uitwisseling van ervaringen op het thema van curriculum en leermethoden, capaciteitsopbouw van leraren, verbinding met de juiste netwerken, tot hardwares zoals de studiematerialen, preparaten, laboratoria, enz. Via deze samenwerking kunnen Indonesische leerlingen beter presteren tijdens de PISA toetsen.

Ten tweede gaat de aandacht uit naar de waardering van de Indonesische SMA (tweede fase van 6-jaar voortgezet onderwijs) diploma's door Nederlandse onderzoeksuniversiteiten. De Nuffic vergelijkt SMA scholieren op het niveau van de Nederlandse havo's. Met die diploma's kunnen Indonesische studenten alleen ten hoogste direct naar de hbo's doorstromen. Om naar de Nederlandse universiteiten door te stromen lijkt het tegenwoordig zo dat de alumni met SMA diploma's als MMA vechters bij de hoofdingang van het stadion worden afgewezen zonder een kans te krijgen hun kwaliteiten te bewijzen in de arena.

Anders dan de diplomahouders vanuit de SMA in Indonesië kunnen de alumni van Sekolah Indonesia Den Haag (SIDH) op bepaalde voorwaarden meteen doorstromen naar de gewone Nederlandse universiteiten voor hun bachelor programma's, doordat SIDH een buitenlandse school status kreeg aangewezen door de Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Natuurlijk moet er veel gedaan worden om het struikelblok op te lossen o.a. de bereidheid van de Indonesische overheid dit vraagstuk te bespreken met hun Nederlandse collega's, bijvoorbeeld door bepaalde inhoudsaanpassingen in het curriculum of samen aan de toegangsvoorwaarden van de Nederlandse universiteiten te werken voor de aanstaande studenten met een SMA diploma.

Goede reis Zijne Majesteit en wees welkom in Indonesië.

Wassenaar, 28 februari 2020

Gunar Yadi is plaatsvervangend-directeur van SIDH te Wassenaar en zijn meningen in dit artikel blijven persoonlijk en weerspiegelen niet noodzakelijk het officiële beleid of de positie van SIDH of de Indonesische ambassade. Met dank aan mevrouw Djena Roehoepuati voor een paar belangrijke punten.